

OD ČRNIH DO BELIH BISEROV SLOVENIJE

BLACK AND WHITE MIRACLE OF SLOVENIA

Kristina Dolinar Paulič

Biotehniška šola Maribor, Slovenija
kristina.dolinar-paulic@guest.arnes.si*

Ana Paulič, Mineja Petrun.

Lovrenc na Pohorju, Slovenija

Povzetek

Z namenom, da bi bolje spoznati lipicanca, smo obiskali različne kobilarne in rejce lipicancev, med drugim tudi Lipico, Piber, vzrejno hišo Barbana in še mnoge druge. Lipicanca omenjajo knjige, umetniška dela (film, fotografija) ter različni mediji Motiv lipicanca se pojavlja tudi na poštni znamki in evro kovancu za 20 centov. Za promocijo lipicanca poleg Lipice in zasebnih rejcev skrbi tudi Združenje rejcev lipicancev Slovenije. Ugotovili smo, da je lipicanec bolj cenjen v tujini kot pa v Sloveniji in da na svetu obstaja okoli 10766 lipicancev. Obstajajo tudi črni in rjavi lipicanci. Vsak lipicanec je, ko se skoti, črn, rjav ali siv, po 4 do 7 letih pa prezgodaj osivi in postane bel. Lipicanec je zelo zdrava in dolgoživa pasma, ki se uporablja predvsem v dresuri in vpregi. Mleko lipicanskih kobil lahko uporabimo za številne kozmetične izdelke, lahko ga tudi pijemo in si z njim pomagamo pri zdravljenju različnih bolezni. V namen promocije lipicanca sva kreirali obleki, napisali zgodbico, jo ilustrirali in izdali v e-izvedbi. Dostopna je na COBISS.SI-ID 85938689.

Ključne besede: lipicanec, Slovenija, knjige, filmi, kovanec, poštna znamka, kozmetika, obleka

Abstract

In order to better understand the Lipizzaner, we visited various studs and breeders of Lipizzaners, including Lipica, Piber, breeding house Barbana and many others. The Lipizzaner has described several books, works of art (film, photography) and medias. Lipizzaner motive also appears on postage stamps and Euro coin for 20 cents. To promote the Lipizzaner care Lipica, private breeders and Lipizzaner Breeders Association of Slovenia. We found that the Lipizzaner are more appreciated abroad than in Slovenia, and there are about 10766 Lipizzaner horses in the world. There are also black and brown Lipizzaner horses. Each lipizzaner is black, brown or gray by birth, after 4-7 years they become white because they prematurely grayed. Lipizzaner is very healthy and long-lived breed, which is mainly used in dressage and carriage. Lipizzaner mares milk can be used for many products, such as soaps, creams, shampoos, we can also drink it. Mares milk also help in the treatment of various diseases. To promote the Lipizzaner we created a dress, wrote the story and drew the illustrations for it and issued an e-book form, which is available on COBISS.SI-ID 85938689.

Keywords: Lipizzaner, Slovenia, Books, Movies, Coin, Stamp, Cosmetics, Clothing

1 UVOD

Lipicanec je avtohtona slovenska pasma in sodi med najstarejše kulturne pasme konj na svetu. Uvrščamo ga med toplokrvne konje, po rasti je srednje velik, globok in širok konj. Ima visok korak, zelo graciozno gibanje, je inteligenten, ponosen in dostojanstven, a hkrati skromen in zdržljiv, dobesedno ustvarjen za paradnega konja ter seveda za visoko jahalno šolo. Glava je plemenita, njegove oči so velike in žive, pogled pa inteligenten in zaupljiv. Krasijo ga visoko nasajen, usločen in elegantno nošen vrat, pravilno oblikovana ušesa ter polne, široke nozdrvi. Viher je lepo izrazen, hrbet dolg in raven, križ pa je mišičast in lepo položen, kar mu omogoča dobro gibanje v zadnjem delu trupa. Prsi so globoke in široke ter izražajo njegovo moč. Griva in rep imata gosto, košato, vendar kot svila tenko žimo. Nekaj posebnega in zanj značilnega je prav drža njegovega repa. Zaradi svoje izredne čustvene inteligence, dobrohotnega značaja in živahnega temperamenta potrebuje veliko pozornosti svojega lastnika, kar pa zna vselej vračati. Doseže lahko zelo visoko starost, tudi okrog trideset let. (Mihelič 2004)

2 MATERIALI IN METODE DELA

Anketirali smo 310 ljudi različnega spola in starosti, da bi preverili, koliko Slovenci poznamo lipicanca. Obiskali smo več njihovih rejcev in vzrejališč, udeležili smo se različnih prireditvev, v katerih nastopajo lipicanci. V medijih smo poiskali različne objave, ki se nanašajo na temo lipicanca. Ogledali smo si nekaj filmov, v katerih nastopaj in prebrali nekaj mladinskih, leposlovnih in strokovnih knjig, ki omenjajo te prečudovite živali. Obiskali sva tudi pošto in banko, da bi nam pojasnili, kako je nastajal kovanec in znamka s podobo lipicanca.

3. REZULTATI

3.1 Rejci, literatura, filmi, mediji, razstave in predstave v katerih nastopajo lipicanci

Tabela 1: Obiskani rejci lipicanca v Sloveniji.

IME	ŠT. KONJ	DEJAVNOSTI	PROMOCIJA
LIPICA	308	Rejska organizacija, dresura, turnirji, turizem, kultura.	Ogledi, dnevi lipice, predstave drugje po Sloveniji, sodelovanje z drugimi kobilarnami, organizacija mednarodnih tekmovanj, razstave, spletna stran.
KRUMPERK	12	Izobraževanje, znanstveno raziskovalno delo, šola jahanja, konjičkove delavnice.	Promocijska skupina, nastopi na prireditvah, prireditvev Lipicenc na univerzi, spletna stran in facebook.
VZREJNA HIŠA LIPICANCEV BARBANA	20	Vožnje s kočijo, vzreja konj, šolanje konj.	Vožnje s kočijo po različnih prireditvah v sloveniji, fotografske razstave, spletna in facebook stran.
KOBILARNA HOSTA	50	Reja konj, šola jahanja, ogledi kobilarn, predstave, terensko jahanje.	Spletna stran, promocijski letak.
POTOČNIK ALOJZ		Vožnje s kočijo, reja konj.	Vožnje s kočijo.
KMETIJA JANHAR	10	Jahalna šola,oskrba konj, terensko in izkustveno jahanje, počitniške. delavnice za otroke, vožnje s kočijo.	Spletna stran, udeležba na prireditvah v kraju in zunaj njega.

Vir: Paulič A, Petrun M, 2016

Tabela 2: Slovenska in tuja literatura, ki omenja pasmo lipicanski konj.

NASLOV	AVTOR	KRAJ, LETO IZDAJE	VSEBINA
Otroci Burje	Ivo Mihelič	Ljubljana 2004	Opisuje lipicanca (linije, šolanje, vzreja) in zgodovino Lipice.
Lipica	Milen Dolenc	Ljubljana 1980	Opisuje kobilarno Lipica, njen zgodovinski razvoj, razširjenost konj zunaj kobilarne, oblikovanje in rejo lipicanske pasme.
Lipicanci	Joco Žnidaršič	Ljubljana 2004	V knjigi iz fotografij in spremne besede razberemo, kakšno je življenje v Lipici.
Žival, nadžival	Frank Westerman	Ljubljana 2013	Pisatelj v knjigi konje primerja z ljudmi in jih vpleta v zgodovino, vojne in vsakdanje življenje.
Princ na belem konju	Ivan Sivec	Ljubljana 2011	Knjiga spremlja družino, ki po umrlem stricu podeduje hišo v bližini Lipice. V zgodbo so poleg konj vpleteni še ljubezen, sovraštvo, ljubosumje in na koncu odpuščanje
Nebo v očeh lipicanca	Desa Muck	Logatec 2010	Pisateljica predstavi zgodbo treh mladostnikov, ki jih življenjska pot popelje v Lipico.
Lipicanci	Edvard Kocbek	Maribor 1969	Pesem govori o lastnostih, zgodovini in pomenu lipicanca.
Jeba z lipicanci	Arthur Štern	Maribor 2011	V romanu je predstavljena zgodba mladega veterinarja, ki se odloči za akademsko kariero, ki je polna pijanskih, ljubezenskih in družinskih pripetij.
White Stallion of Lipizza	Marguerite Henry	New York 2014	Pisateljica v zgodbi predstavi dečka, ki je želel bolje spoznati lipicanca. Ta na koncu postane jahač in izvaja elemente jahalne šole nad zemljo.
Bibi und Tina: The Lipizzaner	Theo Schwartz	Berlin 2009	Opisuje dogodivščine dveh prijateljic, ki v konjski prikolici najdeta dva lipicanca.

Vir: Paulič A, Petrun M, 2016

Tabela 3: Obiskane predstave, v katerih so nastopali lipicanci.

PREDSTAVA	KRAJ	DATUM	NASTOPAJOČI
Ponos lepota in pogum	Ljubljana	11. 3. 2011	Lipicanci, orkester slovenske vojske, Eroika, baletniki.
Predstavev promocijske skupine Biotehniške fakultete v Ljubljani	Gornja Radgona	avgust 2014 in 2015	Študenti in zaposleni Biotehniške fakultete v Ljubljani.
Predstava ob 435. Letnici Lipice	Lipica	20. 9. 2015	Jahači kobilarne lipica, promocijska skupina Biotehniške fakultete v Ljubljani, leteči Francoz Lorenzo.

Vir: Paulič A, Petrun M, 2016

Tabela 4: Omemba lipicanca v medijih.

MEDIJ	LETO	OBJAVA
Revija o konjih	Zasledili smo različne objave od aprila 2010 do oktobra 2015	Objave o Lipici, Krumperku, Združenje rejcev Lipicanca Slovenije, sejem Agra.
RTV.SLO.MMC	11. 3. 2011	Lipicanci v Ljubljani.
Reporter	14. 3. 2011	Pogin konj po spektaklu v Stožicah.
Dnevnik, Nedeljski dnevnik	3. 8. 2011	Množična obolenja konj niso normalna.
	26. 2. 2015	Je lipicanec res tako varen kot trdi Židan.
	21. 10. 2015	Rekordno leto za kobilarno Lipica.
	27. 10. 2015	Vlada se neodgovorno igra z usodo lipicancev.
Žurnal 24	29. 7. 2011	Od kodstrup,ki je moril lipicance.
	12. 10. 2015	Dva nova lipicanca za slovenske policiste.
Svet 24	21. 1. 2015	Lipicanci spet umirajo.
Vet Magazin	1. 4. 2015	Mali Pluto je Vranec z belo zvezdo.
Primorske novice	3. 9. 2015	Lipicanci so spet »naši«.

	21. 9. 2015	Lipicanci združujejo narode.
Kmetovalec	Oktober 2016	Slovenske avtohtone pasme domačih živali na AGRI.

Vir: Paulič A, Petrun M, 2016

Tabela 5: Filmi in fotografske razstave, v katerih nastopajo lipicanci.

FILM	LETO	VSEBINA
Florian	1940	Nastop dveh lipicancev.
Čudež belih žrebcev	1963	Evakuacija lipicancev iz španske jahalne šole na Dunaju med drugo svetovno vojno.
Ben Hur	1959	Z lipicanskovprego Ben Hur tekmuje in zmaga.
Počitnice v Lipici	1961	Serijska s 13 epizodami spremlja pustolovščine pustolovščine najstnice Julije, ki poletje preživi na stričevi farmi lipicancev.
Škrlatna Plima	1995	Lipicanci so vključeni v dialog Gena Hackmana in Denzela Washingtona, kar predstavlja zatrt rastni konflikt v filmu in delitev sveta na dve glavni velesili v času hladne vojne.
Lipicanci	2014	Kratek glasbeni film, v katerem se zgodba in glasba prepletata okoli lipicancev in Krasa.
FOTOGRAFSKE RAZSTAVE	AVTOR	KJE
Slovenija in US	Alenka Slavinec	Viteška dvorana Križank.
Alegorija Lipicanca	Milan Malovrh	Avla hotela Maestozo.
Stalna razstava	Avgust Černigoj	Galerija v Lipici.
	Nina Vidmar	Spletna in facebook stran Nine Vidmar in vzrejne hiše Barbana.

Vir: Paulič A, Petrun M, 2016

3.2 Znamka in kovanec z motivom lipicanca

Slika 1: Slovenska znamka z motivom lipicanca.

Vir: (<http://www.posta.si/postna-celina/385/Zivalstvo-konji-Lipicanec?nodeid=534>)

Slika 2: Znamke različnih držav z motivom lipicanca.

Slika 3: Lipicanca na euro kovancu.

(Foto: Ministrstvo za finance)

3.3 Rezultati ankete

Tabela 6: Prikaz analize ankete.

VPRAŠANJE	ANALIZA ODGOVOROV
Kaj je lipicanec?	Večina vprašanih meni, da je lipicanec toplokrven konj. O tem so najbolj prepričani srednješolci, nato odrasli in nazadnje osnovnošolci. Največ težav povzročata pomensko različna strokovna izraza polnokrven in toplokrven konj, saj je kar 25 odstotkov vprašanih zmotno izbralo odgovor, da je lipicanec polnokrven konj.
Kakšne barve je lipicanec?	Večina vprašanih pozna barvo lipicanca, saj meni, da je sivec. Najbolje so na to vprašanje odgovorili odrasli, in sicer kar 76,7 odstotkov vprašanih
Kje se je pasma razvila?	Srednješolci in odrasli anketiranci so v 76,42 odstotkih oz. v 90 odstotkih prepričani, da se pasma razvila na Krasu. Mnenja osnovnošolcev so bolj deljena, verjetno zaradi slabšega poznavanja slovenskih pokrajin.
Zakaj se lipicanec uporablja?	Večina odraslih anketirancev (93,33 odstotkov) meni, da se lipicanca uporablja za dresuro. Podobno menijo tudi srednješolci, medtem ko so mnenja osnovnošolcev različna.
Kam spada lipicanec	Odrasli in srednješolci so v večini (93,33 odstotkov oz 88,1 odstotkov) prepričani, da je lipicanec slovenska avtohtona pasma živali, medtem ko osnovnošolci v večini (56,56 odstotkov) trdijo, da je lipicanec slovenska tradicionalna pasma.
Koliko lipicancev je v Sloveniji?	55,65 odstotkov osnovnošolcev, 41,27 odstotkov srednješolcev in 65 odstotkov odraslih pozna okvirno število lipicancev v Sloveniji (okoli 500).
Kdaj začnemo s šolanjem lipicancev?	Mnenja o starosti lipicanca ob začetku šolanja so deljena. Največ znanja o tem imajo srednješolci, saj so v 57,94 odstotkih izbrali pravi odgovor, da se šolanje začne pri štirih letih.
Kdaj so ustanovili kobilarno Lipica?	Večina odraslih (76,67 odstotkov) in srednješolcev (56,8 odstotkov) pozna leto ustanovitve Lipice.
Ali poznate kakšno knjigo v kateri so omenjeni lipicanci?	Večina anketirancev (55,56 odstotkov osnovnošolcev, 67,74 odstotkov srednješolcev in 85 odstotkov odraslih) ne pozna nobene knjige, v kateri bi bili omenjeni lipicanci. Anketiranci, ki knjige poznajo, so brali naslednje: Nebo v očesu lipicanca, Žival nadžival, Princ na belem konju, Jeba z lipicanci. Našteli so tudi take, ki govorijo splošno o konjih: Pasma konj, Vse o konjih, Njegovo veličanstvo konj, Knjiga o konjih, Če bi konji govorili, Konji.
Ali si motiv lipicanca zasledil še kje drugje?	59,65 odstotkov osnovnošolcev, 69,29 odstotkov srednješolcev in 63,33 odstotkov odraslih je zasledilo motiv lipicanca. Največ jih je zasledilo motiv na kovancu (33,33 odstotkov odraslih, 6,14 odstotkov osnovnošolcev in 15,96 odstotkov srednješolcev). Poleg tega so motiv lipicanca opazili še na znački, logotipu Kobilarne Lipica, na grbu, sliki, internetu, zastavi, reviji, znamki, knjigi, spominku, majici, podkvi, risanki, na kmetiji konj, predstavitvi Slovenije, koledarju, razglednici, TV-oglasu, na Dunaju.
Ali poznaš kakšen film v katerem nastopajo lipicanci	Filme anketiranci slabše poznajo. Motiv lipicanca je v filmu zasledilo 18,25 odstotkov osnovnošolcev, 16,8 odstotkov srednješolcev in 21,67 odstotkov odraslih. Večina tistih, ki so motiv zasledili, ne pozna naslova, ostali pa so omenjali predvsem naslove risank in filmov, v katerih nastopajo konji različnih pasem.
Ali poleg Lipice	Malo anketirancev (10,34 odstotkov osnovnošolcev, 10,77 odstotkov srednješolcev in 18,33

poznaš še kašno drugo vzrejališče lipicanca?	odstotkov odraslih) pozna druga vzrejališča lipicanca v Sloveniji. Tudi tisti osnovnošolci, ki menijo, da poznajo reje lipincev, so omenjali predvsem konjeniška društva in klube (Meljski hrib, Kamp pod Peco, Dom Škorpion). Srednješolci in odrasli bolje poznajo ostale reje lipincev, saj so med drugim našli kobilarno Hosta, PRC Krumperk, Hišo lipincev Barbano.
Ali se že bil kdaj v Lipici?	72,58 odstotkov osnovnošolcev, 51,18 odstotkov srednješolcev in 28,33 odstotkov odraslih še nikoli ni bilo v Lipici. Večkrat je Lipico obiskalo le 3,23 odstotkov osnovnošolcev, 19,69 odstotkov srednješolcev in 21,67 odstotkov odraslih.
Bi imel lipicanca?	64,23 odstotkov osnovnošolcev, 45,31 odstotkov srednješolcev in 55 odstotkov odraslih bi si za konja izbrali lipicanca.
Ali lahko lipicansko kobilu tudi molzemo?	84,13 odstotkov osnovnošolcev je prepričanih, da lipicanske kobile ne molzemo. Srednješolci in odrasli so v 57,03 odstotkih oz. 51,67 odstotkih prepričani, da lipicansko kobilu lahko molzemo. Na vprašanje, zakaj uporabljamo njeno mleko, so anketiranci našli: za milo, kozmetiko, kremo, šampon, kopeli, prehrano, raziskave, piškote, kumis, mlečne izdelke, hrano za alergike (intoleranca na glukozo -2), zdravilo za migreno, za hranjenje mladičev, hrano za dojenčke, mleko v prahu, sir, za zdravilo, za izvoz

Vir: Paulič A, Petrun M, 2016

4. RAZPRAVA

Država je razglasila z zakonom Kobilarno Lipica in njeno čredo lipicanskih konj za kulturni spomenik državnega pomena za Republiko Slovenijo.

Z uredbo o geografski označbi Lipicanec je zaščitila ime tega konja in ga označila za avtohtono plemenito pasmo konjev svetovnega ugleda, ki izvirajo iz območja Lipice. Lipicance uporabljajo predvsem za dresurno jahanje in vožnjo s kočijo. Lipicanske vprege pustijo nepozaben pečat mladoporočencem. Vozniki vpreg z lipicanci dosegajo izvrstne rezultate na tekmovanjih.

V dresuro so v Lipici v glavnem vključeni le žrebci. V Krumperku v ta namen uporabljajo tudi kobile. Promocijske skupine predstavljajo dresurne elemente lipicanca na različnih sejmi in prireditvah. V Lipici je ogled predstave lipincev vključen v njihovo turistično ponudbo.

Zakaj se lipicanec ob vsej hvali telesnih in značajskih lastnosti ni bolj uveljavil v sodobnem turnirskem športu? Glede na druge športne konje je manjšega okvira in ima drugačna razmerja. Posledično ga šolajo za potrebe španske jahalne šole oziroma klasičnega dresurnega jahanja, ki od konja zahteva izjemen napor pri izvajanju nekaterih likov.

Lipicanec ni idealen konj za dirke, njegova prednost so eleganca, visok korak in skladna zunanost. Vse to je njegova odlika v vpregah in dresurah. Ljudem tako imenovane modre krvi je kočija z lipicansko vprego pomenila najvišji statusni simbol. (Žnidaršič, 2004) V vpregah je bil lipicanec hitrejši od hladnokrvnih konj, zato so ga uporabljali tudi pri vožnji tovora v Trst. Na dan je ta konj sposoben narediti celo 110 kilometrov. (Alojz Potočnik).

Nekateri lipicanci lahko dosežejo tudi več kot 35 let. Najstarejši lipicanec je bil star 47 let. Najstarejši lipicanec v kobilarni Piber je bil ob našem obisku star 36 let. Literatura navaja, da lipicanec doživi zelo visoko starost, to je okrog 30 let.

Lipicanec je pasma, ki dozori pozno in se popolnoma razvije šele pri sedmih letih, zato tudi najverjetneje dosega tako visoko starost.

Lipicanci poznajo bolezni, ki bi označevale njihovo pasmo. Pri njih se redko pojavljajo kolike. Ima trda kopita in malo obolenj, povezanih z njimi. Dr. Milan Dolenc v svoji knjigi omenja ugrize kač, smoliko, kužni abortus, tetanus, endoparazite, pljučnico, piropilozozo, mesečno slepoto (na Madžarskem). Vsako obolenje lipincev iz kobilarne Lipica pa skrbno beležijo tudi mediji. Zelo odmeven je bil pogin lipincev po predstavi Lipica v Ljubljani.

Mediji omenjajo tudi zastrupitev z lupaninom in fenuronom julija 2011. Januarja 2015 so zaradi kolike evtanazirali lipiškega žrebca.

Lipicanca omenja slovenska in tuja literatura, žal pa jo premalo poznamo. Najbolj znani in priljubljeni knjigi med mladimi sta *Nebo* v očesu lipicanca pisateljice Dese Muck in *Princ* na belem konju avtorja Ivana Sivca.

Lipicanec je zelo razširjena pasma ne samo v Evropi, temveč tudi na nekaterih drugih celinah. Ugotovili sva, da je v Evropi in v svetu veliko kobilarn in da je lipicanec tudi po mnenju naših rejcev v tujini veliko bolj cenjen.

Mediji omenjajo boj za priznanje lipicanca med Avstrijci in Slovenci. Avstrijci so želeli, da kobilarna Piber zanj vodi rodovniško knjigo. Avstrijci so na srečo umaknili sporno navedbo pri Unescu. V znak sprave so na 435-letnici reje konj lipicanske pasme izmenjali plemenski kobilarni med kobilarno Piber in kobilarno Lipica, kar naj bi bil znak dobrega sodelovanja med kobilarnama.

Tudi dejstvo, da se lipicanec skoti črn, ko odraste, pa postane bel, drži. Rejci so povedali, da obstajajo izjeme pri katerih konji ostanejo črni ali rjavi. V kobilarnah in pri zasebnih rejcih sva zasledili 5 črnih lipicancev in eno rjavo lipicansko kobilo. V kobilarni Hosta so nam povedali, če želimo dobiti črnega lipicanca, morata biti oba starša črna, pa še takrat ni nujno, da bo tudi potomec ostal črn.

Zaradi genetskih zakonitosti lahko ostajajo lipicanci vranje ali rjave barve celo v primerih, ko sta oba starša bela. (Žnidaršič 2004).

Mladi konji, ki se rojevajo črni, črno-rjavi ali črno-sivi, po vsaki menjavi dlake postajajo svetlejši, še posebej okoli oči in po glavi. Pobelijo šele med četrtem in desetim letom. Lipicanci osivijo podobno kot ljudje. Osivijo tako močno, da postanejo beli. Vzrok je enak gen za sivenje pri človeku in konju. S starostjo barvilo v dlaki ne nastaja več. Gen Hackman in Denzel Washington iz Škrlatne plime se prepirata, ali so lipicanci črni ali beli, v bistvu pa se za njima skriva rasni konflikt in delitev sveta v času hladne vojne.

Milan Dolenc v svoji knjigi omenja, da so danes lipicanci pretežno beli. Nekoč so bili ti konji različnih barv, bela je začela prevladovati šele po križanju z arabskimi konji. Za to naj bi bil zaslužen arabski žrebec Siglavy (Žnidaršič 2004). V Jugoslaviji so bili vranji in rjavci zelo iskani v kobilarnah in kmečki reji. Lipicancev temne barve naj bi bilo v Jugoslaviji od 20 do 30 odstotkov.

Kobilje mleko se razen v kozmetiki (milo, šampon in hidratantna krema) lahko uporablja tudi pri zdravljenju pljučnih boleznih, boleznih prebavnega trakta, dermatoloških težavah, obolenjih jeter, kosti, po pooperativnih posegih, kemoterapijah, depresijah, nespečnosti. Za kobilje mleko je znano, da upočasnjuje staranje, izboljša cirkulacijo krvi, omogoča hitrejšo regeneracijo tkiva, poveča odpornost telesa in izboljša prebavo.

Lipicanke so v Sloveniji začeli molsti v okviru projekta Biotehniške fakultete. Danes molzejo predvsem posavske in slovenske hladnokrvne kobile.

Lipicanec se pojavlja tudi na znamkah, kovancih, lahko ga izsledimo tudi na likovnih in fotografskih razstavah ter v filmih. Dva nova lipicanca ima tudi slovenska policija. Veliko turistov si želi ogledati Kobilarno Lipica, ampak vseeno nima tako velikega vpliva na kulturo, turizem in prepoznavnost. V medijih sva zasledili, da so v Lipici problem predvsem menjave direktorjev, vlada pa se neodgovorno igra z usodo lipicanca.

Lipica se je predstavila tudi v ljubljanskih Stožicah leta 2011, vendar kasneje predstave niso ponovili. Veliko je za promocijo storila Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, ki ji pri tem pomaga posebna promocijska skupina.

Vzrejna hiša Barbana in kobilarna Hosta se promovirata na spletnih straneh. Veliko konj prodajo tudi v tujino, kjer se udeležujejo različnih tekmovanj.

V Barbani ponujajo tudi vožnje z vprego. Decembra 2015 so vozili dedka Mraza po Ljubljani, v njihovo ponudbo je vključen tudi najem kočije za poroko in druga slavja.

V kobilarni Hosta in na kmetiji Janhar ponujajo terensko jahanje, tečaje jahanja, ujahovanje in šolanje konj, dresurno jahanje in vožnjo s kočijo, ogled kobilarne.

V pedagoško raziskovalnem centru v Krumperku in na kmetiji Janhar imajo promocijsko skupino jahačev z lipicanci, ki nastopajo na različnih prireditvah in sejmih.

Alojz Potočnik vzreja lipicance in ponuja vožnjo s kočijo.

Kljub odličnim fizičnim lastnostim so pri lipicancu še bolj cenjene njegove značajske lastnosti: dobrodušnost, ubogljivost, zvestoba, prikupnost, temperament in hkrati samoobvladanje ter razumnost in velika sposobnost učenja. (Ivo Mihelič, 2004) Prav te njegove lastnosti so njegova prednost tudi danes. Konjske vprege so nadomestili avtomobili, sodobne elektronske naprave nas zaposlujejo tudi v prostem času. Kaj bi bilo potrebno storiti, da bo lipicanec ostal v našem prostoru? Le malo rejcev vztraja pri reji in njegovem šolanju. Združenje rejcev lipicancev Slovenije si prizadeva izobraziti mlade rejce, da bi še vedno radi posegali po tej naši avtohtoni pasmi. Če povzamemo Edvarda Kocbeka: *»Kdor še ne zna zajezditi konja, naj se čim prej nauči ukrotiti iskro žival, obdržati se svobodno v lahkem sedlu in uloviti ubrano mero drnca, predvsem pa vztrajati v slutnji, kajti naši konji so pridirjali od daleč in so daleč namenjeni, motorji radi odpovedo, sloni preveč pojedjo, naša pot pa je dolga in peš je predaleč.«*

5 LITERATURA IN VIRI

1. Dolenc M., Lipica, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1980.
2. Kocbek E., Poročilo: pesmi, Maribor, Obzorja, 1969, str. 80–82
3. Mihelič I., Otroci burje, Ljubljana, Kmečki glas, 2004.
4. Muck D., Nebo v očesi lipicanca, Logatec, Go partner d. o. o., 2010.
5. PauličA, Petrun M. Od črnih do belih biserov Slovenije. Srečanje mladih raziskovalcev Slovenije. Lovrenc na Pohorju, 2016.
6. Potočnik K., Knap M., Kobilje mleko, prireja in uporaba, Predavanje v kmetijski zadrugi Dobrina, 4. 12. 2015.
7. Rus J., Rejski program za pasmo lipicanski konj, Sežana, Kobilarna Lipica in Združenje rejcev Lipicancev Slovenije, 2011.
8. Sivec I., Princ na belem konju, Ljubljana, Založba Karantanija 2011.
9. Štern A., Jeba z lipicanci, Maribor, Litera, 2011.
10. Uredba o geografski označbi Lipicanec, Uradni list RS, št 4/99
11. Uršič Zupan M., Lipicanci so spet »naši«, Primorske novice, 3. 9. 2015.
12. Westerman F., Žival, nadžival, Ljubljana, Študentska založba, 2013.
13. Zakon o Kobilarni Lipica, Uradni list RS, št. 107/06
14. Žnidaršič J., Lipicanci, Ljubljana, Veduta AŽ, 2004.